

Economie na Lehman

Niemand, of misschien beter, bijna niemand kan met recht claimen dat hij of zij het allemaal heeft zien aankomen. Financiële crises, dat waren bekende fenomenen. Maar toch een verschijnsel dat zich voordeed in minder ontwikkelde landen, waar de instituties nog niet op orde waren? Denk aan de Azië-crisis uit 1998 of aan de endemische financiële problemen in landen als Argentinië of Zimbabwe. In ons soort landen hadden we die tijd achter ons gelaten. Wij hadden onze instituties op orde. Taylors regel voor het monetaire beleid – verhoog de rente als de inflatieverwachtingen toenemen – heeft het inflatiespook uit de jaren zeventig bedwongen. Daarmee was het macro-economische beleid af. Misschien af en toe toch nog eens een conjunctureel dipje, maar dat was het dan ook wel. Een crisis van de omvang van de Grote Recessie, dat was in de OECD-wereld ondenkbaar.

Deze zelfverzekerdheid bleek dus na ondergang van Lehman onterecht. Het financiële systeem bleek fragiel, een heftige crisis bleek de economie zwaar te kunnen raken. In die zin zal de economische wetenschap dus nooit meer dezelfde zijn. De economie zal zich rekenschap moeten geven van de fragiliteit van het veelgeroemde algemene evenwicht van ruimende markten en maximale welvaart. Wie de reeksen *discussion papers* van gerenommeerde instituten als het CEPR

of de NBER doorloopt, kan zien dat dat ook is gebeurd. Een onafzienbare stroom artikelen tracht te doorgronden wat er in het najaar van 2008 na de ondergang van Lehman precies is gebeurd en welke maatregelen er genomen moeten worden om te voorkomen dat bankiers nogmaals de kans krijgen te kunnen gokken op de winst terwijl het risico op verlies bij de belastingbetaler wordt gelegd.

Toch: wie wat dieper gaat graven komt er snel achter dat de fout meer ligt bij de economen in hun rol als columnist of beleidsadviseur dan bij de economisch wetenschap als zodanig. Financiële crises zijn van alle tijden en zijn door economen veelvuldig beschreven; zie Galbraith, zie Kindlebergers *Manias, Panics, and Crashes*, of Kenn Rogoffs & Carmen Reinharts *This time is different*. Het was deze keer dus helemaal niet *different*. Dit soort crises is in de geschiedenis al vele malen voorgekomen, te beginnen bij onze eigen tulpenmanie uit 1637. Wie deze boeken leest wordt getroffen door de regelmaat van het patroon en de voorspelbaarheid van de gebeurtenissen. De economische wetenschap heeft over financiële crises veel nuttigs te vertellen, het was door onze hoogmoed alleen wat in vergetelheid geraakt. Eén les uit de crisis voor het economieonderwijs staat dus als een paal boven water: meer aandacht voor het verleden. Dat biedt geen garanties voor de toekomst, maar leidt wel tot beter grip.

De crisis heeft ons ook geleerd dat beleidsadviseurs een andere manier van analyseren zullen moeten hanteren dan we voorheen gewend waren. Zo bleek het standaard macromodel van het CPB van geen enkele waarde voor het doorgronden van de crisis; zie mijn artikel met Peter Broer en Jürgen Antony: *Welke lessen leert de Grote Recessie ons over macromodellen?* in de Preadviezen van de Nederlandse Vereniging voor Staatshuishoudkunde uit 2011. De begrippen en het mechanisme in het nieuwe economieprogramma bij het concept *Risico en Informatie* zijn daarvoor van veel meer nut.

Hoe dan ook: de economische wetenschap is door de Grote Recessie diepgaand beïnvloed en dat zal gevolgen hebben voor de manier waarop wij het vak onderwijzen. Goed dat het *Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs* daar in dit nummer uitgebreid aandacht aan besteedt.

Coen Teulings